

עין משפט
נר מצוה

קבו א מיי פ"ז מהל' תרומות הלכה כז:
קבב ב ג מיי פ"ו מהל' קרבן פסח הל' ח:
קבט ד מיי פכ"ז מהל' שבת הלכה יט
טוש"ע א"ח סי' שלט סעי' יא:

קל ה מיי פ"ד מהל' עדות הלכה ג סמג
לארן רע טוש"ע ח"מ סי' לה סעי' ו:

קלא ו מיי שם הלכה ד
[טוש"ע שם סעי' ז:
קלב ז מיי שם הלכה ג
טוש"ע א"ע סי' ב
סעי' א כהנ"ה:

תוספות רי"ד

עד' צריך כעדות הנימא כדתנן אם יש עדים שיצאה בהנימא וראשה פרוט וכל היכא דבעי' שני עדים כעינן שיהא גדול עמו שלא יעידו שניהם על ראיית קטנותו; ושהיה איש פ' יוצא מבית הספר. פי' כשהיינו לומדים יחד עם הנינוקות בבית רבן ומחזיקי' לכהונה כביראים קטנות ולא בעי' הכא גדול עומד עמו. שמעלים לכהונה ע"פ ע"א. ובגמרא מפרש בתרומה דרבנן כגון תרומות ח"ל או פירות והמנינו רבנן בדרבנן. והי' בגדולו מעיד על מה שראה בקטנו אבל הקטן אינו מעיד שאע"פ שמעלים בתרומ' ע"פ ע"א דרוקא גדול אבל קטן לא וכן עבד ואשה לא תהיו נאמנים בהנחה כדתנן גבי שבוי' וא"א במת בעלה הלכך אין הקטן נאמן בהנחה והוא נאמן בשבוי' ומת בעלך ולא תימא כ"מ שע"א נאמן גם עבד ואשה נאמנים שהיו במת בעלך יש תנא שהיה מכשיר ע"א ולא היה מכשיר אשה וקירוב כדתנן כפ' בהרא דמכות. ר"א אומר אין משיאין את אשה ע"פ ע"א ר"ע אומר לא ע"פ אשה ולא ע"פ קרובים אלמא אע"י דפלגי ר"ע על ר"א ומכשיר ב"א. האמר לא ע"פ אשה ולא ע"פ קרובים א"כ אינו דין כלל להכשיר עבד ואשה במקום שע"א נאמן אלא היכא תנן הו"א היכא ולא תנן לא תנן. ובמקום שעבד ואשה נאמנים גם הקטן נאמן. ומקשה דלמא עבד הוא מסייע ליה לריב"ל דאריב"ל אסור לו לאדם שילמד את עבדו תורה מיחיב ליה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס. פי' מסר כל נכסיו בידי להכניס ולהוציא בסחורה או שהניח תפילין לפני רבו או שקרא שלשה פסוקים בבה"כ הי"ז לא יצא לחירות. פי' לאו

אומרים אי לאו דשחרירה לא הוה יוזף מיניה ולא הוי שביק ליה לנהוג [מנהג] ב"ח. ש"מ דיש עבד שלומד תורה התם דאיקרי עבד מדעתיה. וכי קאמרינן דקא נהוג ב' מנהג בנים: ושהיה חולק עמנו כגורן וליחוש דילמא עבד כהן הוא תנן אין חולקין תרומה לעבד אא"כ רבו עמו דברי ר' יהודה ר"י אומר יכול הוא שיאמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי ואם אני עבד כהן תנו לי בשביל רבי ובמקומו של ר' יוסי לא היה מעלים מתרומה ליוחסין: ושהמקום הזה בית הפרס. פי' הכי תנן כפ' בתרא דאהלות התורש את הקבר הי"ז עושה בית הפרס עד כמה הוא עושה מלא המענה ק' אמה בית ארבעת קבין. פי' התורש אנו חוששים שמא המחרישה פורה עצמות המת ועצם כשעורה ממנו מטמא ובמשא אבל לא באהל פי' מן הקבר ועד ק' אמה שאם חרש מן הקבר לצד מזרח מונה מן הקבר ק' אמה ועושה אותה בית הפרס והנכנס טמא שמא נגע או היסט עצם כשעורה שהוא מכוסה בעפר ולאו אדעתיה ואלו ק' אמה המונה אותם מבורעין שחן ק' על ק' שיביאו ארבעת סאין. שהסאה הוא ג' על ג' ולמה אנו מחמירים כ"כ ולא נעשה אלא ק' אמה ברוחב הקבר שהמחרישה מוליכה את העצמות אלא אנו חוששים שמא הוליכה והחזירה ועוד הוליכה שדרך החורש התלם ולחורש עוד בעידו עד שיחרוש כל השדה לפיכך החמירו והחזיקו חכמים כל ק' וק' במזרחו של קבר בבית הפרס ומפרש דבית הפרס דרבנן. פי' ומ"ה האמינו בו ראית הקטן וכשמעיד להקל ולא להחמיר כגון שהיו יודעים השדה שנחרש בה קבר אבל לא היו מכירים מקום הקבר שימדדו משם ק' אמה ובא זה והעיד שזה המקום הוא בית הפרס ולא יותר ומשום דבית הפרס הוא חששא בעלמא דרבנן. הימננהו רבנן בדרבנן. ולא להחמיר שאם לא היו יודעים שהוא בית הפרס וזה מעיד אני וזכר שהי' בית הפרס ומחזיקי' בחזקת טומאה למה תולה הטעם משום דבית הפרס דרבנן. השתא בדרבנן נאמן לאחזוקי איסורא כ"ש בדאורייתא. אלא לאו ש"מ להקל מעיד. וע"כ היינו באין בשבת קסבר תחומין דרבנן. ומ"ה האמיננהו ראית הקטן: אבל אינו נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה שהיה הולך משם לשדה. או מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה שהיה מספיד שם מתו ושהיה עושה שם מעמד ומושב למתו כשהיו חורים מבית הקברות. מ"ט אפוקי ממונא הוא ולא מפקי' ממונא ע"פ

כח:

תנן כמאן דאמר אין חולקין לעבד בו'. ואס תאמר והא לא קאמר רבי יהודה דלין חולקין אלא בתרומה דאורייתא דמעלין ממנה ליוחסין אבל ממני' דלחוקמינן בתרומה דרבנן דלין מעלין ממנה ליוחסין מודה דחולקין לעבד בלא רבו ואס כן אכתי תקשי ודלמא עבד כהן הוא ולא מלמא היא דמתניתין איירי שפיר שמעיד שחלן לו תרומה דאורייתא אלא שאינו נאמן להאכילו אלא בתרומה דרבנן:
ומה בהמתן של צדיקים. מפורש במקום אחר (גיטין דף י. א.)^(*):
וישהמקום הזה בית הפרס. ולא יומר וכל לטער:
י' מנפח. דיעבד אס עשה ככר טהרות אבל נדיקה

דלכתחלה מפרש כמשנה (אהלות פ"ח מ"ד) כילד נזדקקו:
בית הפרס דרבנן. נראה דלפי' במקום הקצר מקילין כמו בשאר שדה ואין לומר דמקום הקצר מטמא צהאל ומציא רבינו יתחק ראייה מדתניא בפ"ק דמועד קטן (דף ה:) מלא שדה מזויינת ואינו יודע מה טיבה יש זה אילנות צידוע שנחמשר זה קצר אין זה אילנות צידוע שאכד זה קצר ומאי נפקא מינה כיון שעמא אינו יודע מקום הקצר בין נחשר בין אכד אלא שמע מינה דמקום הקצר טהור כשנחשר ובית הפרס להכי הוי דרבנן משום דהוי ספק טומאה נרשות הרצים אע"ג דנעלמא מיהו חכמים ספק טומאה כרה"ר היינו היכא שהטומאה מזוררת ולא נולד הספק אלא באקראי ופעם אחרת לא יעמא כיון שנקום הטומאה ידוע אכל הכא שלעולם השדה כנספק לא ראו לטער אע"ג דמדלאורייתא טהור:

הדרן עלך האשה

שנתארמלה

במקום הזה: מאי טעמא אפוקי ממונא לא מפקינן תנו רבנן »נאמן התינוק לומר כך אמר לי אבא משפחה זו טהורה משפחה זו טמאה טהורה וטמאה סלקא דעתך אלא משפחה זו כשרה ומשפחה זו פסולה ושאכלנו בקצצה של בת פלוני לפלוני ושהיינו מוליכים חלה ומתנות לפלוני כהן על ידי עצמו אבל לא על ידי אחר ויכולן אם היה עובד כוכבים ונתגייר עבד וגשתחרר אין נאמנים ואין נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד ומספד היה לפלוני במקום הזה רבי יוחנן בן ברוקא אסיפא אפוקי ממונא הוא אלא ארישא וכולם אם היה עובד כוכבים ונתגייר עבד וגשתחרר אין נאמנין ר' יוחנן בן ברוקא אומר נאמנין במאי קמיפלגי ת"ק סבר כיון דעובד כוכבים הוא לא הוה דייק ורבי יוחנן בן ברוקא סבר כיון דדעתיה לאיגיוירי מידק הוה דייק מאי קצצה דתנו רבנן כיצד קצצה י'אחד מן האחין שנשא אשה שאינה הוגנת לו באין בני משפחה ומביאין חבית מליאה פירות ושוברין אותה באמצע רחבה ואומרים אחינו בית ישראל שמעו אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו ומתייראים אנו שמא יתערב זרעו בזרעינו בואו וקחו לכם דוגמא לדורות שלא יתערב זרעו בזרעינו וזו היא קצצה שהתינוק נאמן להעיד עליה:

הדרן עלך האשה שנתארמלה

מוזלנין ביה סולי האי למסמן אנפיהם, והך נדיקה לעושה פסח אשמייה ולא לזולתי תרומה. כדאמרינן בחומר בקודש (ברכות יט.). בית הפרס שגורש. נזריסת רגלי בני אלס (שורבין ל: וכע"ז בברכות כט.). טהור. שאי אפשר לעלם כשעורה שלא ייהא נידש כרגל (שם) שהרגלים נוטאים את העצמות וסמקום (נדח מ.) אף: שזריסת הרגלים העצמות והכא לעשות פסחו יצדוק אס נידש ויעבור, אבל לאכילת תרומה לא סמקינן עלה, שיכול להמקין, ובית הפרס מדנהיהם ולא העמידום במקום כרת דפסח (פסחים צב.). הדרן עלך האשה שנתארמלה

עד דאיכא שדרה או גולגולת שלמים או רוב מנין או רוב בנין ואנו חוששים שמא פזרה שבירי עצמות אוזם מבורעין שחן ק' על ק' שיביאו ארבעת סאין. שהסאה הוא ג' על ג' ולמה אנו מחמירים כ"כ ולא נעשה אלא ק' אמה ברוחב הקבר שהמחרישה מוליכה את העצמות אלא אנו חוששים שמא הוליכה והחזירה ועוד הוליכה שדרך החורש התלם ולחורש עוד בעידו עד שיחרוש כל השדה לפיכך החמירו והחזיקו חכמים כל ק' וק' במזרחו של קבר בבית הפרס ומפרש דבית הפרס דרבנן. פי' ומ"ה האמינו בו ראית הקטן וכשמעיד להקל ולא להחמיר כגון שהיו יודעים השדה שנחרש בה קבר אבל לא היו מכירים מקום הקבר שימדדו משם ק' אמה ובא זה והעיד שזה המקום הוא בית הפרס ולא יותר ומשום דבית הפרס הוא חששא בעלמא דרבנן. הימננהו רבנן בדרבנן. ולא להחמיר שאם לא היו יודעים שהוא בית הפרס וזה מעיד אני וזכר שהי' בית הפרס ומחזיקי' בחזקת טומאה למה תולה הטעם משום דבית הפרס דרבנן. השתא בדרבנן נאמן לאחזוקי איסורא כ"ש בדאורייתא. אלא לאו ש"מ להקל מעיד. וע"כ היינו באין בשבת קסבר תחומין דרבנן. ומ"ה האמיננהו ראית הקטן: אבל אינו נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה שהיה הולך משם לשדה. או מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה שהיה מספיד שם מתו ושהיה עושה שם מעמד ומושב למתו כשהיו חורים מבית הקברות. מ"ט אפוקי ממונא הוא ולא מפקי' ממונא ע"פ

ראיית הקטן. עיין ברפ"ק דפסחים:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

אפוטרופוס. מקר נכסיו צידו להכניס ולהוציא לסחורה:
הרי זה לא יאל לחירות. ולא אמרינן אי לאו דשחרריה לא הוה יזיף מיניה ולא הוה שציק ליה לנהוג מנהג בן חורין. ושמעינן מינה דיש עבד שלומד תורה:
כסומה דרבנן. כגון תרומת חוזה לארץ או פירות המניינהו להני להאכילו על פיהם:

הכי גרסינן **דתניא שאין חולקין תרומה לעבד בו'.** ורישא דזרייתא כהנא שנתעבד וולדה צוולד שפחה שניהן יואלין לגורן ונוטלין חלק אחד שאין חולקין תרומה לעבד כו' הלכך אי אזיל חד מינייהו לא פלגינן ליה דלמא אחי לאחזוקי ככהן ודלמא האי ניהו העבד:
במקומו של ר' יהודה. משום הכי אמר אין חולקין:
בהמון של לדיקים. חמורו של רבי פנחס בן יאיר כהכל שוחטין (חולין א.).
חוא יאסריה דרבי יוסי. שחלקו לו תרומה בגורן:
ואספדי צאסריה דרבי יהודה.

ושם לא היו חולקין תרומה לעבדי כהנים:
זית הפרס. החורש את הקצר הרי זה עושה בית הפרס מאה אמה שכן שיעור שהמחרישה מולכת את עצמות המת ודלמא נגע או הסית המהלך צו את עצם כשעורה שטממא כמגע ונמשא:
מנפח ארס זית הפרס. וסומן על כך שאס יש עצם רואהו. ואע"ג דמאהיל לא חיישינן דלין עצם כשעורה מטמא צהאל עד דאיכא שדרה או גולגולת שלמה או רוב צנין או רוב מנין:
שנידש. דישא רצה כרגלים הרצה:
טהור. דתלינן לקולא ולאמרינן כל העצמות נכתמו לפחות מכשיעור. אלמא משעת דרבנן בעלמא הוא:
נאמן הסינוק. להעיד בגדולו מה שראה בקוטנו:
טמאה וטהורה סלקא דעסך. מה טומאה וטהרה יש לומר כמשפחות:
בקצצה. לקמן מפרש לה:
של בת פלוני לפלוני. כשנשא פלוני את בת פלוני:
ושהיינו מולינין בו' על ידי עצמו. אס כך העיד הסינוק על ידי היה אכא שולת לו חלה וממנות:
אס היה עובד כוכבים ונטיגיר. והעיד משנתגייר שראה את אלה כנכירותו אינו נאמן:
דוגמא. אות וסימן וזכרון לדורות הצאים:

הדרן עלך האשה

שנתארמלה

מוזלנין ביה סולי האי למסמן אנפיהם, והך נדיקה לעושה פסח אשמייה ולא לזולתי תרומה. כדאמרינן בחומר בקודש (ברכות יט.). בית הפרס שגורש. נזריסת רגלי בני אלס (שורבין ל: וכע"ז בברכות כט.). טהור. שאי אפשר לעלם כשעורה שלא ייהא נידש כרגל (שם) שהרגלים נוטאים את העצמות וסמקום (נדח מ.) אף: שזריסת הרגלים העצמות והכא לעשות פסחו יצדוק אס נידש ויעבור, אבל לאכילת תרומה לא סמקינן עלה, שיכול להמקין, ובית הפרס מדנהיהם ולא העמידום במקום כרת דפסח (פסחים צב.). הדרן עלך האשה שנתארמלה

עד דאיכא שדרה או גולגולת שלמים או רוב מנין או רוב בנין ואנו חוששים שמא פזרה שבירי עצמות אוזם מבורעין שחן ק' על ק' שיביאו ארבעת סאין. שהסאה הוא ג' על ג' ולמה אנו מחמירים כ"כ ולא נעשה אלא ק' אמה ברוחב הקבר שהמחרישה מוליכה את העצמות אלא אנו חוששים שמא הוליכה והחזירה ועוד הוליכה שדרך החורש התלם ולחורש עוד בעידו עד שיחרוש כל השדה לפיכך החמירו והחזיקו חכמים כל ק' וק' במזרחו של קבר בבית הפרס ומפרש דבית הפרס דרבנן. פי' ומ"ה האמינו בו ראית הקטן וכשמעיד להקל ולא להחמיר כגון שהיו יודעים השדה שנחרש בה קבר אבל לא היו מכירים מקום הקבר שימדדו משם ק' אמה ובא זה והעיד שזה המקום הוא בית הפרס ולא יותר ומשום דבית הפרס הוא חששא בעלמא דרבנן. הימננהו רבנן בדרבנן. ולא להחמיר שאם לא היו יודעים שהוא בית הפרס וזה מעיד אני וזכר שהי' בית הפרס ומחזיקי' בחזקת טומאה למה תולה הטעם משום דבית הפרס דרבנן. השתא בדרבנן נאמן לאחזוקי איסורא כ"ש בדאורייתא. אלא לאו ש"מ להקל מעיד. וע"כ היינו באין בשבת קסבר תחומין דרבנן. ומ"ה האמיננהו ראית הקטן: אבל אינו נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה שהיה הולך משם לשדה. או מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה שהיה מספיד שם מתו ושהיה עושה שם מעמד ומושב למתו כשהיו חורים מבית הקברות. מ"ט אפוקי ממונא הוא ולא מפקי' ממונא ע"פ

מסורת הש"ס

א) עיין תוס' לקמן פ"ז מהל' אכלן, ב) יבמות נט:, ג) נשם ע"ש, ד) גיטין א. חולין ה: א. א. ויבמות נט:., ה) עיין תוס' יבמות שם ד"ה ס"ד השתא ותוס' שבת (י) גרסות יט: עירובין ל: פסחים נב: מ"ק ה: חגיגה כה: כבודות כט. נדה מ., (ז) גרסות יט: ע"ש, ח) [תוספתא פ"ג, ט) ד"ה השתא ותוס' שבת יב: ד"ה ר' נתן ותוס' חולין ה: ד"ה לדיקים ותוס' פסחים קו: ד"ה אישמאלן, (י) שייך אחר ד"ה בית הפרס, (י) ונע"י היעט תוס' ד"ה לדיקים ותוס' פסחים נב: ד"ה מלי בדיקין ועוד תוס' כבודות כט. ד"ה היכי אזיל,

גליון הש"ס

נב' היו מעלין מתיימא ליחוסין: עיין גרסות דף טז ע"ב תוס' ד"ה אין עומדין:

מוסף רש"י

אפוטרופוס. על נכסיו, דלי לאו דשחרריה לא הוה חשבינן כדאמרינן ר"י אר (גיטין מ.). או שהניח תפילין בפני רבו. אין דרך עבד להניח תפילין, דמ"ע שזמנן גרמא היל, דלילה לאו זמן תפילין היא (שם). אין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו. דלמא אחי לאסוקי ליוחסין דסברי כהן הוא (יבמות צט.). אם כהן אני כו'. אס כהן כהן וספק עבד קמי (שם). במקומו של ר' יהודה היו מעלין מתרומה ליוחסין. לאו מאכילתה אלא מחלוקה. הלכך אין חולקין לו דלא לימי לאסוקי ליוחסין (שם). השתא בהמתן של צדיקים. חמורו של רבי פנחס בן יאיר (חולין ה.). מנפח ארס בית הפרס ע"ש. כשעורה וסא רואהו ונשמע ממנו (חגיגה כה: וכע"ז בברכות יט.) דשכר ליכא, ועלם כשעורה לא מטמא אלא כמגע ובמשא, הלכך איתו מטמא צהאל רגליו צו והלך (נדח מ.) דכולא ספיקא משום עצמות אלא, ועצמות בלא שבר איתו מטמא צהאל, וכשמנפח לפני רגליו, אס יש שם עצם גדול נראה מאליו ועלם קטן נראה כנפיהה ואינו מסתוו וכע"ז (שורבין ל: וכע"ז פסחים צב.):
ואהל אין מטמא, דהא אין טומאת אהל בעצמות אלא רוב צנין ורוב מנין (פסחים צב.):
דלי דאורייתא הוא לא חוינן